

Carl Haglund r ym.

Lakialoite laeiksi asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain 3 a §:n ja äitiysavustuslain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteen tarkoitus on mahdollistaa äitiyspakkauksen jakaminen Suomesta turvapaikkaa hakevalle naiselle. Nyt voimassa olevan lainsäädännön mukaan Suomesta turvapaikkaa hakevan naisen on saatava lainvoimainen turvapaikkapäätös ennen kuin häneen voidaan soveltaa äitiysavustuslakia.

YLEISPERUSTELUT

Äitiysavustus ja -pakkaus on suomalainen menestystarina. Kansainvälisesti ainutlaatuinen äitiysavustus on jaettu suomalaisille äideille vuodesta 1938 alkaen.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan äitiyspakkausta ei jaeta turvapaikkaa hakeneelle naiselle ennen kuin hänen turvapaikkahakemustaan tai maasta poistamistaan koskeva asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Välimeren humanitäärisessä kriisissä ei näy laantumisen merkkejä. Suomeen on jo saapunut ennätysmäärä turvapaikanhakijoita. Maahanmuuttoviraston viimeisimmän arvion mukaan turvapaikanhakijoiden määrä voi nousta jopa 35 000:een tänä vuonna. Monet turvapaikanhakijoista ovat nuoria naisia.

Voimakkaasti kasvanut turvapaikanhakijoiden määrä ja viranomaistemme rajalliset resurssit tarkoittavat myös sitä, että yksittäisten turvapaikkahakemusten käsittely tulee viemään aikaa. Moni turvapaikkaa hakenut voi joutua odottamaan lainvoimaista päätöstä hyvinkin pitkään. On todennäköistä, että moni turvapaikanhakija synnyttää lapsen Suomessa odottaessaan turvapaikkapäätöstä. Olisi sekä inhimillisesti että yhteiskunnan edun kannalta perusteltua, että Suomessa asuville ja kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleville naisille voitaisiin jakaa äitiyspakkaus jo ennen kuin heidän turvapaikkahakemuksensa on ratkaistu lainvoimaisella päätöksellä.

Tällä lakialoitteella lainsäädäntöä ehdotetaan siksi muutettavaksi niin, että äitiyspakkaus voidaan jakaa Suomesta turvapaikkaa hakeneelle naiselle. Lainvoimaisen päätöksen saaminen ei siten enää olisi edellytys äitiyspakkauksen jakamiselle. Äitiyspakkausta ei kuitenkaan jaettaisi nai-

Lakialoite LA 9/2016 vp

selle, jonka turvapaikkaa koskeva hakemus katsotaan ulkomaalaislain mukaisesti ilmeisen perusteettomaksi.

Turvapaikkaa hakeneilla naisilla olisi siten äitiysavustuslain perusteella oikeus äitiyspakkaukseen. Äitiysavustuslain 2 §:n mukaan oikeus äitiysavustukseen on naisella, jonka raskaus on kestänyt vähintään 154 päivää. Avustuksen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että nainen ennen raskauden tilansa neljännen kuukauden päättymistä on käynyt terveystarkastuksessa terveyskeskuksessa tai lääkärin vastaanotolla. Kansaneläkelaitos voi kuitenkin erityisestä syystä kuultuaan tarvittaessa sosiaalihuoltolain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua toimielintä myöntää avustuksen terveystarkastuksen laiminlyömisestä huolimatta. Tässä yhteydessä on syytä huomioda, että turvapaikkaa hakenut nainen voi saapua Suomeen vasta raskauden tilansa neljännen kuukauden päättymisen jälkeen. Toinen mahdollinen tilanne on, että Suomesta turvapaikka hakenut nainen saapuu Suomeen ennen raskauden tilansa neljännen kuukauden päättymistä, mutta hänellä ei kuitenkaan heti ole mahdollisuutta päästä äitiysavustuslaissa tarkoitettuun terveystarkastukseen. Siksi turvapaikkaa hakeneelta naiselta ei ole tarkoituksenmukaista evätä äitiyspakkausta tällaisissa tapauksissa. Tällä lakialoitteella äitiysavustuslakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että edellä mainittuna erityisenä syynä pidettäisiin muun muassa tilannetta, jossa Suomesta turvapaikkaa hakenut nainen on vasta raskauden tilansa neljännen kuukauden päättymisen jälkeen käynyt terveystarkastuksessa terveyskeskuksessa tai lääkärin vastaanotolla.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

Äitiysavustuslain (477/1993) 1 §:n 2 momentin mukaan äitiysavustuslain soveltaminen henkilöön ratkaistaan asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain (1573/1993) mukaan.

Sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain 3 a §:n 1 momentin mukaan sosiaaliturvalainsäädäntöä sovelletaan Suomeen muuttavaan henkilöön jo maahan tulosta alkaen, jos henkilön hänen olosuhteensa kokonaisuudessaan huomioon ottaen katsotaan muuttavan Suomeen vakinaisesti asumaan. Lain 3 a §:n 2 momentin mukaan Suomeen muuttavan henkilön asumisen vakinaisuutta osoittavina seikkoina otetaan huomioon muun muassa se, että hän on pakolainen tai saanut oleskeluluvan Suomessa toissijaisen suojelun tai humanitaarisen suojelun perusteella. Kyseisen lain 3 a §:n 4 momentin mukaan Suomesta turvapaikkaa hakevan henkilön ei katsota tämän lain mukaan asuvan vakinaisesti Suomessa sinä aikana, jona hän oleskelee täällä ilman, että hänen turvapaikkahakemustaan tai maasta poistamistaan koskeva asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain 3 a §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, jonka mukaan Suomesta turvapaikkaa hakevaan henkilöön sovelletaan äitiysavustuslakia. Äitiysavustuslakia ei kuitenkaan sovellettaisi Suomesta turvapaikkaa hakevaan henkilöön silloin, kun kansainvälistä suojelua koskeva hakemus voidaan ulkomaalaislain (301/2004) 104 §:n mukaisesti ratkaista nopeutetussa menettelyssä, kun hakemus katsotaan ilmeisen perusteettomaksi.

Tämän lisäksi äitiysavustuslain 2 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että erityisenä syynä pidetään muun muassa tilannetta, jossa Suomesta turvapaikkaa hakenut nainen on vasta

Lakialoite LA 9/2016 vp

raskauden tilansa neljännen kuukauden päättymisen jälkeen käynyt terveystarkastuksessa terveyskeskuksessa tai lääkärin vastaanotolla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain (1573/1993) 3 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 635/2004, 325/2009 ja 1196/2013, uusi 6 momentti seuraavasti:

3 a §

Suomeen muuttaminen

Sen estämättä, mitä 4 momentissa säädetään, Suomesta turvapaikkaa hakevaan henkilöön sovelletaan äitiysavustuslakia. Äitiysavustuslakia ei kuitenkaan sovelleta Suomesta turvapaikkaa hakevaan henkilöön silloin, kun kansainvälistä suojelua koskeva hakemus voidaan ulkomaalaislain 104 §:n mukaisesti ratkaista nopeutetussa menettelyssä, kun hakemus katsotaan ilmeisen perusteettomaksi.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2016.

2.

Laki

äitiysavustuslain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan äitiysavustuslain (477/1993) 2 §:n 1 momentti seuraavasti:

2 §

Oikeus avustukseen

Oikeus äitiysavustukseen on naisella, jonka raskaus on kestänyt vähintään 154 päivää. Avustuksen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että nainen ennen raskauden tilansa neljännen kuukauden päättymistä on käynyt terveystarkastuksessa terveyskeskuksessa tai lääkärin vastaanotolla. Kansaneläkelaitos voi kuitenkin erityisestä syystä kuultuaan tarvittaessa sosiaalihoitolain (710/1982) 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua toimielintä myöntää avustuksen terveystarkastuksen laiminlyömisestä huolimatta. Erityisenä syynä pidetään muun muassa tilannetta, jossa Suomesta turvapaikkaa hakenut nainen on vasta raskauden tilansa neljännen kuukauden päättymisen jälkeen käynyt terveystarkastuksessa terveyskeskuksessa tai lääkärin vastaanotolla.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2016.

Lakialoite LA 9/2016 vp

Helsingissä 26.2.2016

Carl Haglund r
Anna-Maja Henriksson r
Anders Adlercreutz r
Eva Biaudet r
Thomas Blomqvist r
Mats Löfström r
Mikaela Nylander r
Joakim Strand r
Stefan Wallin r
Mats Nylund r
Heli Järvinen vihr
Hanna Halmeenpää vihr
Johanna Karimäki vihr
Antero Vartia vihr
Emma Kari vihr
Pekka Haavisto vihr
Satu Hassi vihr
Jyrki Kasvi vihr
Outi Alanko-Kahiluoto vihr
Li Andersson vas
Katja Hänninen vas
Kari Uotila vas
Annika Lapintie vas
Markus Mustajärvi vas
Matti Semi vas
Anna Kontula vas
Silvia Modig vas
Aino-Kaisa Pekonen vas